Süresi Dolan Adli Kontrol ve Tutuklama

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi Genel Kurul	16.12.2025	İhlal

ESAS NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2023/95649	Anayasa 13, Anayasa 19, CMK 100, CMK 110/A, CMK 112

ÖZET

Yurt dışına çıkış yasağının CMK 110/A'daki yedi yıllık azami süresi tedbir tarihinden işler ve kanun yolunda geçen süre düşülmez; süresi dolan tedbire uymama ve kanun yolunda ilk derece mahkemesinin CMK 100'e dayalı kararı tutuklamaya kanuni dayanak olamaz.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/suresi-dolan-adli-kontrol-tutuklama-aym-2023-95649/ →

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle aktarılmıştır. Heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

(Başvuru Numarası: 2023/95649)

Karar Tarihi: 16/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 16/4/2026 - 33226

[Heyet, raportör, başvurucu ve vekil bilgileri derlemeye alınmamıştır.]

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kişinin yurt dışına çıkış yasağına ilişkin adli kontrol tedbirine uymaması üzerine tutuklanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/10/2023 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

4. İkinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu hakkında Elâzığ Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) terör örgütüne üye olma suçundan soruşturma başlatılmıştır. Soruşturma kapsamında Başsavcılığın talebi üzerine 21/8/2016 tarihinde Elâzığ Sulh Ceza Hâkimliğince başvurucunun yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbirine tabi tutulmasına karar verilmiştir.

7. Elâzığ 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 4/10/2018 tarihli kararıyla başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan 7 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Kararda adli kontrol tedbiriyle ilgili bir değerlendirme yapılmamıştır.

8. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 18. Ceza Dairesi 7/10/2019 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi de kararında adli kontrol tedbiriyle ilgili bir değerlendirmede bulunmamıştır.

9. Bodrum Emniyet Müdürlüğünce haklarında geçmiş yıllarda Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına üye olma suçundan adli tahkikat yürütülen ve yargılanmaları değişik mahkemelerce sürdürülen şahısların illegal yollardan Yunanistan'ın Kos Adası'na geçiş yapacağı yönünde bilgi alınmıştır. Bunun üzerine 5/10/2023 tarihinde Bodrum Sahil Güvenlik Komutanlığı görevlilerince Turgutreis sahili açıklarında tekne içinde başvurucunun da aralarında bulunduğu kişiler yakalanmıştır.

10. Bodrum Cumhuriyet Başsavcılığı 6/10/2023 tarihinde başvurucunun da aralarında bulunduğu kişiler hakkında herhangi bir tedbir kararı uygulanıp uygulanmayacağı konusunda bilgi verilmesi hususunda yargılamaların yapıldığı ilgili mahkemelere müzekkere göndermiştir.

11. Elâzığ 2. Ağır Ceza Mahkemesi 6/10/2023 tarihinde Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi aracılığıyla başvurucunun sorgusunu yapmıştır. Başvurucu, sorgusunda "Kesinlikle açıkta değildik, KOS adası denildi ancak biz henüz sahildeydik. Marinanın çıkışındaydık. Birkaç tekneci ile görüştük. Bu şahıs bizi gezdireceğini söyledi. Eşimle birlikte bu tekneye bindik. Biz kişi başı 150 euro verdik, kesinlikle kaçma teşebbüsümüz yoktu, kaçma gibi bir niyetimiz yoktu, çalışıyorum, aileme bakıyorum, ailemi geçindirmeye çalıştım, ancak hiçbir zaman kaçma gibi bir şey gelmedi aklımıza, gezmek amacıyla geldik." şeklinde beyanda bulunmuştur.

12. Başvurucu müdafii; sorguda adli kontrol için azami yedi yıllık sürenin geçtiğini, dolayısıyla başvurucu hakkında herhangi bir yurt dışına çıkış yasağının söz konusu olmadığını, ortada

olmayan bir adli kontrol tedbiri nedeniyle tutuklama kararı verilemeyeceğini ileri sürmüştür.

13. Elâzığ 2. Ağır Ceza Mahkemesi, sorgusunun ardından başvurucunun adli kontrol tedbirine uymaması nedeniyle tutuklanmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Sanık [başvurucu] hakkında Mahkememizin 2016/409 Esas 2018/369 Karar sayılı dosyasından CMK nun 109/3-a maddesi çerçevesinde yurt dışına çıkamama şeklinde adli kontrol kararı mevcut olduğu, sanık hakkında yurt dışına çıkma yasağı şeklindeki adli kontrol kararının 21/8/2016 tarihinde uygulanmaya başladığı ve hakkındaki hükmün 4/10/2018 tarihinde verildiği, 5271 sayılı CMK'nın 110-A maddesinde terör suçlarında adli kontrol süreleri için en azami 7 yıl uygulanabilecek ise de dosyanın kanun yolunda olduğu sürelerin bu sürelere dahil olmadığı anlaşılmakla,

Bodrum Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 6/10/2023 tarihli yazısı ile sanığın 5/10/2023 günü Bodrum Sahil Güvenlik Komutanlığı görevlilerince illegal olarak Yunanistan ülkesi Kos adasına geçiş yapmak istediği esnada açık deniz üzerinde yakalanan 13 şahsın bulunduğu, aralarında sanığın da bulunduğu, sanığın CMK nun 109/3-a maddesi çerçevesinde konulan yurt dışına çıkma yasağını ihlal anlamına gelebilecek şekilde açık denizde yakalanmış olması, sanık hakkında mahkememizin 4/10/2018 tarihli ... kararı ile silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 7 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiş olunması da gözetildiğinde Yunanistan'a illegal yollardan geçiş yapacağı yönünde somut deliller bulunduğu anlaşılmakla atılı suçun CMK'nun 112 ve 100. maddesinde ön görülen ve tutuklama nedenlerinin varsayılacağı suçlardan da olduğu anlaşılmakla, sanık [başvurucu]'nun CMK'nun 100-112 ve devamı maddeleri gereğince tutuklanmasına... [karar verildi.]"

14. Başvurucu 12/10/2023 tarihinde tutuklama kararına itiraz etmiş; itiraz dilekçesinde 21/8/2016 tarihinde verilen adli kontrol tedbiri için kanunda öngörülen azami yedi yıllık sürenin 21/8/2023 tarihinde dolduğunu, bu tarihten itibaren adli kontrol tedbirinin kendiliğinden ortadan kalktığını, kanunda adli kontrol tedbirinin süresiyle ilgili olarak mahkûmiyet kararından önce veya sonra şeklinde bir ayrım yapılmadığını, yedi yıllık süre geçtikten sonra adli kontrol kararının hükmünü devam ettirdiği yönündeki düşüncenin kanuni bir temelinin bulunmadığını ileri sürmüştür.

15. Elâzığ 3. Ağır Ceza Mahkemesi 16/10/2023 tarihinde itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Tutuklu sanık [başvurucu]'nun üzerine atılı suçun vasıf ve mahiyeti, mevcut delil durumu, kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların bulunması, sanığın üzerine atılı suçun CMK.100/3.maddesinde belirtilen suçlardan oluşu, sanık hakkında verilen netice ceza miktarı, sanığın yakalanma şekli de dikkate alınarak, bu aşamada adli kontrol uygulamasının sonuçsuz kalacağı anlaşıldığından ve tutuklama tedbirinin bu suçlamaya göre ölçülü olduğu görülmekle; sanığın/ sanık müdafiinin tahliye talebinin reddi ile sanığın tutukluluk halinin devamına... [karar verildi.]"

16. Başvurucu 27/10/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Yargıtay 3. Ceza Dairesi 27/6/2024 tarihinde bozma kararı vermiştir. Yargıtay ayrıca hükmolunan ceza miktarı, suçun niteliği, mevcut delil durumu, başvurucunun eylemli olarak kaçma hazırlığındayken yakalanmış olması hususlarına atıf yaparak tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

18. Bozma üzerine yargılama, Elâzığ 2. Ağır Ceza Mahkemesinde -inceleme tarihi itibarıyla- devam etmektedir. Başvurucu 7/2/2025 tarihinde tahliye edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Tutuklama nedenleri" başlıklı 100. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları; 1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme, 2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma, Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir: a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan; ... 12. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315), ..."

20. 5271 sayılı Kanun'un "Tutuklama kararı" başlıklı 101. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen mahkemece karar verilir. Bu istemlerde mutlaka gerekçe gösterilir ve adlî kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukukî ve fiilî nedenlere yer verilir.

(2) Tutuklamaya, tutuklamanın devamına veya bu hususta bir tahliye isteminin reddine ilişkin kararlarda; a) Kuvvetli suç şüphesini, b) Tutuklama nedenlerinin varlığını, c) Tutuklama tedbirinin ölçülü olduğunu, gösteren deliller somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterilir. Kararın içeriği şüpheli veya sanığa sözlü olarak bildirilir, ayrıca bir örneği yazılmak suretiyle kendilerine verilir ve bu husus kararda belirtilir."

21. 5271 sayılı Kanun'un "Adlî kontrol" başlıklı 109. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) (Değişik: 2/7/2012-6352/98 md.) Bir suç sebebiyle yürütülen soruşturmada, 100 üncü maddede belirtilen tutuklama sebeplerinin varlığı halinde, şüphelinin tutuklanması yerine adlî kontrol altına alınmasına karar verilebilir. ... (3) Adlî kontrol, şüphelinin aşağıda gösterilen bir veya birden fazla yükümlülüğe tabi tutulmasını içerir: a) Yurt dışına çıkamamak. ..."

22. 5271 sayılı Kanun'un "Adlî kontrol kararı ve hükmedecek merciler" başlıklı 110. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... (3) 109 uncu madde ile bu maddenin birinci ve ikinci fıkra hükümleri, gerekli görüldüğünde, görevli ve yetkili diğer yargı mercileri tarafından da, kovuşturma evresinin her aşamasında uygulanır. ..."

23. 5271 sayılı Kanun'un "Adli kontrol altında geçecek süre" başlıklı 110/A maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde adli kontrol süresi en çok iki yıldır. Ancak bu süre, zorunlu hâllerde gerekçesi gösterilerek bir yıl daha uzatılabilir.

(2) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, adli kontrol süresi en çok üç yıldır. Bu süre, zorunlu hâllerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda dört yılı geçemez."

24. 5271 sayılı Kanun'un "Tedbirlere uymama" başlıklı 112. maddesi şöyledir:

"(1) Adlî kontrol hükümlerini isteyerek yerine getirmeyen şüpheli veya sanık hakkında, hükmedilebilecek hapis cezasının süresi ne olursa olsun, yetkili yargı mercii hemen tutuklama kararı verebilir. (Ek cümle:14/4/2020-7242/16 md.) Hakkında mahkûmiyet hükmü verilmiş ve bu hükümle ilgili olarak istinaf veya temyiz kanun yoluna başvurulmuş olması hâlinde, UYAP kayıtlarını incelemek suretiyle hükmü veren ilk derece mahkemesi de tutuklama kararı verebilir.

(2) (Ek: 24/11/2016-6763/24 md.) Birinci fıkra hükmü, azami tutukluluk süresinin dolması nedeniyle verilen adli kontrol tedbirinin ihlali hâlinde de uygulanabilir. Ancak, bu durumda tutuklama süresi ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde dokuz aydan, diğer işlerde iki aydan fazla olamaz."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Anayasa Mahkemesinin 16/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

26. Başvurucu; hakkında verilen adli kontrol tedbiri için kanunda öngörülen üç yıllık sürenin dolduğu 21/8/2019 tarihinden sonra adli kontrol tedbirinin devamı yönünde bir karar verilmediğini, bu tarih itibarıyla adli kontrolün kendiliğinden hükümsüz hâle geldiğini, her hâlükârda yedi yıllık azami sürenin dolduğunu, yedi yıldan sonra adli kontrolün devam ettiğini söylemenin hiçbir yasal dayanağı olmadığını, 5271 sayılı Kanun'da adli kontrole ilişkin düzenlemelerin istinaf ve temyiz

aşaması için de geçerli olduğunu, mahkûmiyet hükmünde adli kontrol tedbiriyle ilgili bir karar bulunmadığını, olmayan bir adli kontrol kararına uymadığı için tutuklandığını, tutuklanmasının kanuni bir dayanağı olmadığını, tutuklama ve tutukluluğa itirazın reddi kararlarının gerekçesiz şekilde verildiğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği, adil yargılanma ve gerekçeli karar haklarının, suçta ve cezada kanunilik, belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Bakanlık görüşünde, Anayasa Mahkemesinin verdiği bazı kararlara ve derece mahkemelerinin gerekçelerine yer verilmiş; inceleme yapılırken Anayasa'nın ve mevzuatın ilgili hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

28. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

B. Değerlendirme

29. Başvurucunun iddialarının özü, tutuklama tedbirinin hukukiliğine ilişkindir. Bu nedenle başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

31. Somut olayda başvurucu, yurt dışına çıkış yasağına ilişkin adli kontrol tedbirine uymadığı gerekçesiyle 5271 sayılı Kanun'un 112. maddesine dayanılarak tutuklanmıştır. Bununla birlikte Elâzığ 2. Ağır Ceza Mahkemesi yalnızca bu gerekçeye dayanmamış, başvurucunun yasa dışı yollarla Yunanistan'a kaçarken yakalandığını belirterek 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinde öngörülen tutuklama sebeplerinin de mevcut olduğunu açıklamıştır. Nitekim itiraz üzerine Elâzığ 3. Ağır Ceza Mahkemesi de başvurucu hakkında verilen ceza miktarı ve yakalanma şeklini dikkate alarak ve tutuklama tedbirini bu suçlamaya göre ölçülü kabul ederek itirazı reddetmiştir. Dolayısıyla mahkemelerce salt adli kontrol tedbirine uyulmadığından değil 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi kapsamında da tutuklama kararının verildiği görülmüştür.

32. Somut olaydaki tutma tedbirinin Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik bir müdahale oluşturduğu açıktır.

33. Bu çerçevede yapılacak incelemede tutuklama kararı öncelikle adli kontrol tedbirine aykırı davranılması (5271 sayılı Kanun'un 112. maddesine dayanılması) gerekçesi yönünden ele alınacaktır.

34. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 19. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın

ilgili maddelerinde belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

35. Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceği hükme bağlanmıştır. Öte yandan Anayasa'nın 19. maddesinde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlanabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi kuralına yer verilmiştir. Anayasa'nın 13. maddesiyle tüm temel ve hak özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin olarak getirdiği kanunilik şartını, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden 19. maddede ayrıca belirttiği görülmüştür. Bu bağlamda birbirleriyle uyumlu olan Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri uyarınca kişi hürriyetine ilişkin müdahale olarak tutuklamanın kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur ([2. B.], B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 43). Buradaki kanun, şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şeklî manada kanun ise Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir ([2. B.], B. No: 2017/22254, 2/6/2020, § 45).

36. Ayrıca kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının demokratik toplumlarda taşıdığı önem ve bu hakkın keyfî olarak hürriyetinden yoksun bırakmaları önleme amacı dikkate alındığında kanuna dayalı uygulamanın da öngörülebilir olması ve kanunun keyfîliğe karşı kişilere yeterli güvenceler sağlaması gerekir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. [GK], B. No: 2020/15967, 20/5/2021, § 46).

37. 5271 sayılı Kanun'un 112. maddesi adli kontrol tedbirine uyulmaması hâlinde tutuklamaya izin verse de bu yetkinin kullanımı, uyulmadığı iddia edilen adli kontrol tedbirine ilişkin kararların hukuka uygun olmasına bağlıdır. Tutuklamanın dayanağı olan adli kontrol kararı kanuna aykırı ise bu karara uyulmadığı gerekçesiyle verilen tutuklama da hukuki temelden yoksun kalacaktır.

38. 5271 sayılı Kanun'a 8/7/2021 tarihli ve 7331 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle eklenen (7331 sayılı Kanun'un 27. maddesi gereğince 1/1/2022 tarihinde yürürlüğe giren) 110/A maddesine göre ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, adli kontrol süresi en çok üç yıldır. Bu süre zorunlu hâllerde gerekçesi gösterilerek uzatılabilir, uzatma süresi 6/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren (başvurucuya isnat edilen terör örgütüne üye olma suçunun da dâhil olduğu) suçlarda dört yılı geçmeyecektir. Böylelikle bahsi geçen suçlarda bir kişi hakkında en çok yedi yıl süreyle adli kontrol tedbiri uygulanabilecektir. Buna göre başvurucunun yargılandığı davada azami adli kontrol tedbiri süresi yedi yıldır.

39. Bu sürenin Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren mi yoksa adli kontrol tedbiri tarihinden itibaren mi başlayacağının da belirlenmesi gerekir. Anayasa Mahkemesi azami tutukluluk süresinin beş yıldan yedi yıla çıkarıldığı dönemde incelediği başvurularda azami süreyi hesaplarken kanun değişikliğinin yürürlüğe girdiği tarihi değil tutuklama tarihini esas almıştır ([2. B.], B. No: 2017/34237, 23/10/2019, §§ 65, 66; [1. B.], B. No: 2017/38610, 9/6/2020, §§ 162-173). Aynı durumun adli kontrol tedbiri için de geçerli olduğunu kabul etmek gerekir. Kanunda azami sürelerin bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önceki adli kontrol tedbirlerine uygulanmayacağına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Ayrıca başvurucunun yedi yıllık azami sürenin aşıldığı yönündeki

itirazının kanun yolunda geçen sürelerin azami sürenin hesabına dâhil olmadığı gerekçesiyle reddedilmesi de Ağır Ceza Mahkemesinin kanun değişikliğinin yürürlüğe girdiği tarihi dikkate almadığını göstermektedir. Dolayısıyla somut olayda adli kontrol tedbirine karar verildiği tarihten itibaren sürenin başlatılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

40. Ağır Ceza Mahkemesinin kanun yolunda geçen sürelerin azami sürenin hesabına dâhil olmadığı yönündeki tespitin de değerlendirilmesi gerekir. Adli kontrolle ilgili azami süreler belirlenirken 5271 sayılı Kanun'da soruşturma ve kovuşturma evreleri arasında bir ayrım yapılmadığı gibi hüküm öncesi ve hüküm sonrası şeklinde bir ayrım da yapılmamıştır. Kanun yolunda geçen sürelerin azami sürenin hesaplanmasında dikkate alınmaması suç isnadına bağlı tutuklama ile ilgilidir. Anayasa Mahkemesinin de kabul ettiği gibi kişi serbest bırakılmadan yargılanmakta olduğu davada ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olmuşsa mahkûmiyet tarihi itibarıyla suç isnadına bağlı tutukluluk hâli sona erer. Çünkü bu durumda kişinin hukuki durumu bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu olma kapsamından çıkmaktadır. Bireysel başvuru incelemesi açısından tutuklamanın şartları ile mahkûmiyete hükmedilmesi arasındaki esaslı fark bunu gerektirir. Zira mahkûmiyete karar verilmiş olmakla isnat olunan suçun işlendiği, bundan failin sorumlu olduğunun sübuta erdiği kabul edilmekte ve bu nedenle sanık hakkında hürriyeti bağlayıcı cezaya ve/veya para cezasına hükmedilmektedir. Mahkûmiyetle birlikte kişinin kuvvetli suç şüphesi ve bir tutuklama nedenine bağlı olarak tutukluluk hâli sona ermektedir ([2. B.], B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 33).

41. Mahkûmiyete bağlı tutma ile suç isnadına bağlı tutmanın nitelik farkından kaynaklanan bu tespitin özgürlükten yoksun bırakma niteliğinde dahi olmayan yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbiri için de geçerli olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu nedenle hüküm verildikten sonra adli kontrol tedbirinde geçen sürenin de hesaba katılması gerekmektedir. Somut olayda başvurucu hakkında 21/8/2016 tarihinde adli kontrol tedbirine karar verilmiştir. Yedi yıllık azami süre 21/8/2023 tarihinde dolmuştur. Bu durumda başvurucu, esasında kanunda öngörülen azami süresi aşılmış bir adli kontrol tedbirine uymadığı için tutuklanmıştır. Azami süresi dolmuş olan bir adli kontrol tedbirine uyulmaması nedeniyle tutuklama kararı verilmesinin kanuni bir temelinin bulunmadığı değerlendirilmiştir.

42. Öte yandan yukarıda belirtildiği üzere başvurucu 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca da tutuklanmıştır ancak bu karar, dosya kanun yolu aşamasındayken ilk derece mahkemesince verilmiştir. Anılan Kanun'un 112. maddesi, kişiye adli kontrol tedbiri kapsamında yüklenen yükümlülüklere uyulmaması hâlinde ilk derece mahkemesine tutuklama yetkisi tanımaktadır (bkz. § 22). Buna karşın kanun yolu aşamasında ilk derece mahkemesinin 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi kapsamında tutuklama kararı vermesine imkân tanıyan açık bir kanun hükmünün bulunmadığı görülmüştür. Bu konuda açık bir hüküm bulunmadığından ilk derece mahkemesince 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi kapsamında verilen tutuklama kararının da kanuni bir dayanağının bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

43. Açıklanan gerekçelerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Bir üye bu görüşe katılmamıştır.

VI. GİDERİM

44. Başvurucu; ihlalin tespiti, tutukluluk hâlinin sonlandırılması için dosyanın yargılamayı yapan mahkemeye gönderilmesi ve 2.000.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

45. Somut olayda Anayasa'nın 19. maddesinin ihlal edildiğine karar verilmiştir. Başvurucuyla ilgili olarak yürütülmekte olan yargılama kapsamında başvurucu hakkında tahliye kararı verilmiş ve böylelikle başvurucunun tutukluluk statüsü sona ermiştir. Dolayısıyla ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Diğer taraftan yalnızca kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğinin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 167.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE bir üyenin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Başvurucuya net 167.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

D. 2.220,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 42.220,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 16/12/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucu, yurt dışına çıkmama adli kontrol tedbirine uyulmamasından dolayı hakkında tutuklama kararı verilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, Mahkememiz çoğunluğu tarafından başvurucunun Anayasanın 19. maddesinde düzenlenen kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Aşağıda belirtilen gerekçeler ile çoğunluk görüşüne katılmıyorum. Şöyle ki;

Başvurucu hakkında FETÖ/PDY terör örgütüne üye olma suçundan Elazığ Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 7 yıl 6 ay hapis cezasına hükmedilmiş, başvurucu tarafından yapılan istinaf talebi esastan reddedilmiş, dosya Yargıtay'da temyiz incelemesinde iken, yargılaması devam eden bir grup şahsın illegal yollardan Yunanistan'ın Kos adasına kaçmaya çalıştığı yönünde Bodrum

Emniyet Müdürlüğünce elde edilen bilgiler doğrultusunda, Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından Bodrum İlçesi Turgutreis sahili açıklarında tekne içinde başvurucunun da aralarında olduğu kişiler yakalanmıştır.

Başvurucu hakkında uygulanan yurt dışına çıkma adli kontrol tedbirinin azami süresinin dolduğunu ileri sürmüştür. Somut olayda 21/8/2016 tarihinde adli kontrol tedbiri uygulanmaya başlanmış olup, olay tarihi olan 6.10.2023 tarihinde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 110/A maddesinde öngörülen yedi yıllık azami süre dolmuştur. Bununla birlikte, çoğunluk görüşünün gerekçesinde yer aldığı üzere, Elâzığ 2. Ağır Ceza Mahkemesi tutuklama kararında yalnızca bu gerekçeye dayanmamış, başvurucunun yasa dışı yollarla Yunanistan'a kaçarken yakalandığını belirterek 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinde öngörülen tutuklama sebeplerinin de mevcut olduğunu açıklamıştır. Nitekim itiraz üzerine Elâzığ 3. Ağır Ceza Mahkemesi de başvurucu hakkında verilen ceza miktarı ve yakalanma şeklini dikkate alarak ve tutuklama tedbirini bu suçlamaya göre ölçülü kabul ederek itirazı reddetmiştir. Dolayısıyla mahkemelerce salt adli kontrol tedbirine uyulmadığından değil ayrıca başvurucunun somut olgulara dayalı kaçma şüphesi olduğu da tespit edilerek 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinde kapsamında tutuklama kararının verildiği dikkate alınmalıdır.

Bu bağlamda başvuruya konu kararların gerekçeleri incelendiğinde, sadece adli kontrol tedbirine uyulmadığı için değil aynı zamanda başvurucunun kaçarken yakalandığı için tutuklama sebebinin mevcut olduğunun kabul edildiği anlaşılmaktadır. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 100. maddesinde, kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebileceği, şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olguların varlığı halinde kuvvetli şüphe oluşuyorsa tutuklama kararı verilebileceği belirtilmiş, maddenin 3. fıkrasında tutuklama nedeninin varsayıldığı suçlar sayılmıştır. Söz konusu fıkrada, Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenen suçlar ile Türk Ceza Kanunu'nun anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar da sayılmıştır. Başvurucunun kovuşturmasının devam ettiği suç, söz konusu fıkrada sayılan suçlardan olduğundan, somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni varsayılabilecektir.

Yine CMK'nın 101. maddesinin ilk fıkrasında, soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen mahkemece karar verileceği, bu istemlerde mutlaka gerekçe gösterileceği ve adlî kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukukî ve fiilî nedenlere yer verileceği düzenlenmiştir.

Somut olayda başvurucuya ait kovuşturma süreci devam etmekte olup, dosya Yargıtay incelemesinde olduğundan tutuklama kararına mahkemece karar verilecektir. CMK'nın 101. maddesinde dosyanın temyiz aşamasında olması halinde tutuklama kararını Yargıtay'ın vereceğine ilişkin bir düzenleme mevcut değildir. Kaldı ki somut olayda, Yargıtay 3. Ceza Dairesi 27.6.2024 tarihinde başvurucunun üzerine atılı suçun niteliği, mevcut delil durumu ve sanığın kaçma hazırlığındayken yakalanmış olması hususlarına atıf yaparak tutuklamanın devamına karar vermiştir. Buna göre, müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu, başvurucu hakkında

hükmedilen hapis cezası nedeniyle kuvvetli suç belirtisinin mevcut olduğu, başvurucunun teknede Kos adasına kaçarken yakalanması nedeniyle kaçma şüphesinin ve meşru amacın bulunduğu nazara alındığında CMK'nın 100. maddesi uyarınca tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu kabul edilmelidir.

Anayasa Mahkemesi'nin yerleşik içtihatlarında ifade edildiği üzere, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanması bireysel başvurunun ikincilliği ilkesi gereği yargılamayı yapan derece mahkemelerinin görevidir. Anayasa Mahkemesinin görevi ise, derece mahkemelerinin yorumlarının açıkça keyfi veya bariz takdir hatası içerecek nitelikte olup olmadığını incelemektir. Yerel mahkeme somut olay bağlamında başvurucunun ifadesini almış, dosya kapsamındaki delilleri değerlendirmiş ve kararını gerekçelendirerek tutuklama tedbirine başvurmuştur. Hal böyle iken CMK'nın ilgili hükümleri çerçevesinde başvurucu hakkında tutuklama tedbirine başvurulması isabetli olup, çoğunluk görüşüne katılmak mümkün değildir.

Belirtmiş olduğumuz nedenlerle, başvurucu hakkında verilen tutuklama kararı bakımından başvurucunun, Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği haklarının ihlal edilmediği kanaatinde olduğumdan, aksi yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye